ויגש

א. בריש פרשתנו בדברי יהודה ל־יוסף מדוע הוא נכנס למריבה עבור בנימין יותר משאר אחיו, נקט הכתוב לשון של „ערבות", „כי עבדך ערב את הנער"[1], וכן הוא גם לעיל בפ' מקץ[2] (בדברי יהודה ליעקב), „אנכי אערבנו".

במהותה וגדרה של ערבות זו מצינו פלוגתא בש"ס[3]: א"ר הונא מנין לערב דמשתעבד (באמירה בעלמא בלא קנין. רשב"ם) דכתיב אנכי אערבנו מידי תבקשנו, מתקיף לה רב חסדא הא קבלנות היא דכתיב[4] תנה אותו על ידי ואני אשיבנו (כלומר כאילו קבלתיו[5] בידי אחזירנו לך. רשב"ם) אלא אמר רבי יצחק מהכא לקח[6] בגדו כי ערב זר גו' ואומר[7] בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך כו'".

והנה, אף שמפשטא דגמ' משמע ש־נדחו דברי ר"ה, מצינו בכ"מ[8] שדין ערב (שערב משתעבד מן התורה) נלמד מ־ערבות יהודה שאמר אנכי אערבנו [וגם במדרשים[9] ריש פרשתנו סמך דיני ער־בות לערבות דיהודה].

ומבואר במפרשים[10] דרב הונא ורב חסדא אזלי לטעמייהו לקמן בגמ'[11] בדין האומר „הלוהו ואני פורע", „הלוהו ואני נותן", שלדעת ר"ה לשון ערבות הן, ולדעת ר"ח לשון קבלנות הן, ולכן ר"ה לטעמי' ס"ל דיהודה הי' ערב[12], ולכן נקטו כמה פוסקים כן להלכה (שלמדים דין ערבות מיהודה), כי גם רבא ס"ל בגמ' שם ש„כולן לשון ערבות הן"[13].

ויש להבין: לכאורה קושיית רב חסדא אינה רק ש„הא (דיהודה) קבלנות היא" (כלשון הרשב"ם „כאילו קבלתיו

---

1) פרשתנו מד, לב ובפרש"י. וראה תנחומא פרשתנו ה. תנחומא באבער שם ד. ועוד.

2) מג, ט.

3) ב"ב קעג, ב.

4) מקץ מב, לז. והוא מדברי ראובן ולא מדברי יהודה. וראה חדא"ג מהרש"א שם. וראה גם על הגליון ב„מסורת הש"ס" – משאילתות שהובא לקמן בפנים. עץ יוסף לתנחומא ריש פרשתנו.

5) הגהות הב"ח ברשב"ם.

6) משלי כ, טז.

7) שם ו, א.

8) רש"י גיטין נ, א ד"ה כיון „וערב משתעבד מה"ת דכתיב אנכי אערבנו" (ועד"ז ברש"י כתובות קב, סע"א). [ודוחק לומר שרש"י נקט דרשה הרא־שונה ולא נחית להביא מסקנת הגמ', כדרכו בכ"מ (כידוע שרש"י פרשן ולא פסקן – ובפרט בפירושו עה"ת), כי כותב „משתעבד מה"ת" („שעבודא דאורייתא"), ולדרשה הב' הרי נלמד ממ"ש במשלי (כתובים)*]. וכן מפורש ביד רמ"ה ב"ב שם. מרדכי ב"מ פ"ז (צד, א). מדרש שכל טוב מקץ מג, ט (בפעם הב'). וכן הביא הב"י בטחו"מ ר"ס קכט. וראה גם לבוש חו"מ שם.

9) תנחומא. ב"ר.

10) יד רמ"ה ב"ב שם. ט"ז שם סקכ"ט ס"ב. ועוד. וראה פרישה לטחו"מ שם. וראה תו"ש מקץ שם אות יג.

11) ב"ב קעד, א.

12) ועפ"ז מובן זה שהביא ר"ה מהכתוב לא רק „אנכי אערבנו" אלא גם „מידי תבקשנו" (אבל ראה דק"ס מכ"י שהובא רק „אנכי אערבנו", וכבפרש"י גיטין וכתובות הנ"ל).

13) וגם ב„תן לו ואני פורע", „תן לו ואני חייב", שלדעת ר"ה לשון קבלנות הן – הרי „רבא אמר כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן" (ולהעיר מרבינו גרשום שם).

*) וראה גם פרישה שבהערה 10.

בידי אחזירנו לך"), אלא כגירסת ה־שאילתות[14] בקושיית ר"ח ד„יהודה גופי' לוה הוא דכתיב[15] שלחה הנער אתי"[16], ובכגון דא הרי גם רב הונא ס"ל לכאו־רה שאינו לשון ערבות?

וגם דברי רב הונא טעונים ביאור, דמה ענין דין ערבות בממון לערבות דיהודה, שלכאורה לא שייך בזה דין ערבות — ואינו חיוב ממון[17] (ושעבוד ד־דין ערבות)[18].

ולכן נ"ל, שאין כוונת ר"ה שאצל יהודה הי' דין ושיעבוד של ערבות, אלא כיון שיהודה הגדיר הבטחתו ליעקב ב־שם „ערבות" — למדין מזה דין ערבות בממון, כדלקמן.

ב. ביאור הדבר:

שעבודו של ערב יש לבארו בשני אופנים: א) השעבוד שייך רק להחוב, ד־משעבד נפשי' לשלם חובו של הלוה, ב) הערב עומד במקום הלוה, ולכן שעבוד הגוף שעל הלוה לשלם חובו (ופריעת בע"ח מצוה), חל על הערב[19] (העומד במקומו)[20].

ויש לומר, שזוהי כוונת רב הונא שלומד דין ערבות מערבות הנאמר ביהודה, כי ס"ל ששעבוד (הגוף של) ה־ערב (בכל ערב[21]) הוא (לא רק על החוב, אלא הוא) כשעבוד הגוף שעל הלוה, כי הוי כאילו הערב בעצמו קיבל המעות מיד המלוה[22]. וע"ז שפיר יש להביא סמוכין מערבות דיהודה, שהי' באופן ש־שעבד נפשו לגמרי („ואני נתקשרתי בקשר חזק להיות כו'"[23]), „אנכי אערבנו מידי תבקשנו".

משא"כ ר"י ס"ל שדין ערבות נלמד ממ"ש „בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך גו'", משום שלדעתו דין ערבות ד־ממון שייך רק להממון דהחוב שמתחייב לשלם ממון, ואין זה שעבוד הגוף כמו הלוה [ולסברא ודיעה זו הקשה ר"ח ד־ערבות דיהודה „הא קבלנות היא", או כגירסת השאילתות „התם יהודה גופי' לוה הוא", כי אופן הערבות דיהודה ל־החזיר את בנימין הוא ע"י שהעמיד עצמו במקומו (לא השתדלות וחיוב להחזיר את בנימין), לא ערב סתם אלא כמו קבלן או לוה, משא"כ ר"ה ס"ל דגם בחוב דממון בפשטות השעבוד הוא משום שחובו של חבירו הלוה הריהו כשלו, וממילא מ־שעבד נפשו]. ולכן למד ר"י מהכתוב „בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך וגו'", שמודגש בהכתוב[24] שהוא אדם זר, אלא שנעשה ערב לו.

---

14) שאילתא לא (פ' מקץ) — הובא במסורת הש"ס ב"ב שם. וראה שאילת שלום לשאילתות שם.

15) מקץ מג, ח.

16) ולהעיר מתנחומא ריש פרשתנו: איזהו ערב שהוא חייב לשלם האומר הלוהו ואני נתן [כ"ה בתנחומא] לך ונשא ונתן ביד הערב חייב ומי הי' זה הערב זה יהודה שאמר תנה אותו על ידי ואני אשיבנו כו'. וראה עץ יוסף שם.

17) להעיר מרמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ה הי"ד ובראב"ד שם. ובארוכה בשו"ת שואל ומשיב מהדורא ד' ח"א סמ"ה.

18) וראה בארוכה העמק שאלה לשאילתות שם. תו"ש שם.

19) ולפ"ז, זה שאינו גובה מן הערב אלא א"כ גובה תחילה מן הלוה (ב"ב קעג, ב ואילך) הוא כעין תנאי בערב ולא מעצם גדרו. ואכ"מ.

20) ראה גם ע"ד השקו"ט בגדר שעבוד הערב — לקו"ש חכ"ו ע' 147. וש"נ.

21) לא רק בקבלן.

22) ראה תוס' רי"ד קדושין ח, ב. ובהנסמן בלקו"ש שם.

23) רש"י פרשתנו שם (מד, לב).

24) ראה פירוש הרלב"ג ומצו"ד משלי שם (ו, א).

ג. ויש להוסיף ביאור בזה ששעבוד הערב (לדעת רב הונא) הוא באופן ש־עומד במקום הלוה ממש – שזהו מצד דין ערבות הכללי של כל ישראל, דכל ישראל ערבים זה בזה[25]:

כשם שמצינו לענין ברכת המצות[26], „שאף מי שאינו מחויב בדבר מפני ש־כבר יצא י״ח יכול לברך למי שעדיין לא יצא . . לפי שבמצות שהן חובה כל ישראל ערבים זה בזה וגם הוא נקרא מחויב בדבר כשחבירו לא יצא י״ח עדיין״[27] – והיינו מפני ש„גדר דערבות משום שכל ישראל הוה כמו מין יחיד״[28], „גוף אחד״[28] ומציאות אחת״[29] (כי כל ישראל הם גדר ציבור, שאינו רק צירוף של ריבוי פרטים אלא שכל הציבור הוא מציאות אחת)[30],

[וכמבואר בספרים[31] הפירוש ב„כל ישראל ערבין זב״ז״ – ש„ערבין״ הוא גם מלשון מעורבים, שכל ישראל מעורבים זה בזה, דכל ישראל ביחד נקראים אדם אחד והם קומה אחת, ולפיכך הם ערבים זה לזה כי כשנעשה פגם ברגל עד״מ כל הגוף מרגיש[32]],

ובמילא החיוב שעל חבירו חל גם עליו עד ש„גם הוא נקרא מחויב בדבר״,

כמו״כ הוא לענין חיוב ממון, שמצד דין ערבות דכל ישראל ערבין זב״ז, חיוב[33] תשלומין שעל הלוה חל על חבירו הערב כאילו הוא לוה המעות ונתחייב בתשלום חוב זה[34].

ועפ״ז יש לבאר פלוגתא הנ״ל במקור דין ערבות בעומק יותר – שתוכן

---

25) שבועות לט, סע״א. סנהדרין כז, סע״ב. וראה סוטה לז, ב ובפרש״י ותוס׳ שם. פרש״י סנהדרין מג, ב ד״ה עד שעברו. ועוד.

26) רש״י ר״ה כט, סע״א.

27) ל׳ אדה״ז בשו״ע או״ח סקס״ז סכ״ג. ועד״ז הוא שם סקצ״ז ס״ו מתוד״ה עד ברכות מח, סע״א בסופו (ע״ב), במה שהגדול יכול להוציא אחר בברהמ״ז גם כשלא אכל כלל. ולהעיר מריטב״א קידושין כז, א ד״ה גמרא אמר עולא, לענין גלגול שבועה ד„בעלמא קיי״ל דאין ב״ד פותחין לו לגלגל (שבועה) עד דטעין תובע . . שאני סוטה דהוי איסורא וכל ישראל ערבין זל״ז ומחייבי לאפרושי מאיסורא ובעלי דבר חשיבי״. וראה קרית ספר להמבי״ט בהקדמה פ״ז הדרך הא׳.

28) צפע״נ סנהדרין מג, ב (בגמ׳ ד״ה לפי שלא).

*28) ראה ירושלמי נדרים פ״ט ה״ד.

29) צפע״נ מכות כד, א (סד״ה בגמ׳ משה אמר ובגוים).

30) וראה גם צפע״נ מהד״ת צ, ב (נעתק ב־צפע״נ מכות שם).

31) לקו״ת בהעלותך לג, ג. וראה גם שם שה״ש לה, ד.

32) וראה בארוכה אוה״ת ריש פרשתנו (כרך ה׳ תתקפא, ב ואילך).

33) ולדיעה זו דין ערבות דישראל שנעשה ערב לעכו״ם הוא רק התחייבות לשלם החוב (כדעת ר״ח בכל ערב), אבל אינו כאילו עומד במקום הלוה ממש.

34) ולפ״ז צ״ל דמ״ש בגמ׳ (ב״ב שם קעג, ב) „בההיא הנאה כו׳ גמר ומשתעבד נפשי״ הוא ה־טעם שהערב מסכים לשעבד את נפשו, אבל ה־שעבוד בפועל הוא לא רק התחייבות תשלום ממון מצד ההנאה כו׳, אלא שעבוד נפשי לעמוד במקום הלוה. וצ״ע.

ולהעיר מנמוק״י ב״ב שם ועוד, דשעבוד הערב הוא מצד זה שהמלוה הוציא ממון על פיו. ודברי ר״א בההיא הנאה הוא רק טעם ע״ז דלא הוי אסמכתא. ועד״ז הוא לכמה דיעות – ראה לקו״ש חכ״ו שם.

*) או י״ל דמאמר ר״א בגמ׳ בההיא הנאה כו׳ הוא רק לפי לימוד דר״י דלמדין מ„בני אם ערבת גו׳״.

אבל במדרש שכל טוב שבהערה 8 מבאר טעם דר״א בההיא הנאה כו׳ לגבי יהודה – „ובההיא ה־נאה דקא האמין לי׳ שעבד נפשי׳ בנידוי כל הימים״, וממשיך אח״כ „ואע״ג דר״ח כו׳ אנן סבירא לן כרב הונא כו״. ע״ש. וראה גם מרדכי שבהערה 8.

פלוגתתם היא, אם הגדר דערבות ממון שייך ובא מזה שכל ישראל ערבין זב"ז.

ביאור הדבר:

סיבת אחדות זו שבישראל שכל ישראל מעורבים זה בזה (ומשום כך הם מציאות אחת) היא מפני נשמתם, ששרשה "בה' אחד"[35] (שלכן אין דין ציבור ב"נ[36], משא"כ מצד גופם, הרי "הגופים מחולקים"[37] [וכפי שמבאר רבינו הזקן[35], שמטעם זה "קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן" הוא ע"י שהאדם עושה נשמתו עיקר[38]].

ובזה פליגי, אם האחדות שבישראל (שכולן מציאות אחת ו"מעורבים זב"ז"), היא רק בעניני נשמתו (כמו בקיום מ"ע או חיוב תוכחה ומחאה על עון וכו'[39]), או שאחדות זו שייכת גם לממונו של האדם:

לדיעה הא', כיון שענינם של ישראל הוא מה שהם "גוי אחד בארץ", כפירוש רבינו הזקן[40] שגם בעניני "ארץ" (ענינים ארציים וגשמיים) מגלים אחדות הוי', לכן אפשר לגלות גם בעניני ממון את האחדות שבישראל שהם ערבים ומעורבים זב"ז,

אבל לפי הדיעה הב' (שמפשטות המשך הגמ' משמע שכ"ה המסקנא) — "התורה על הרוב תדבר"[41], ואי אפשר לרוב ישראל שתפעול (ע"י שתתגלה) אחדות כזו (הפועלת ענין הערבות דכל ישראל ערבין ומעורבין זב"ז) גם ב־דברים גשמיים ועניני ממון[42] של הזולת, ולכן ס"ל שהוא דין בפ"ע, שהערב מ־שעבד את עצמו לשלם חוב חבירו.

ד. עפ"ז יש לבאר הטעם (הפנימי) שדין ערבות בממון נלמד (לדעת ר"ה) מערבות דיהודה דוקא — דיש לומר, ש־ערבותו על בנימין מורה על אופן מיוחד בערבות, שהיא תוצאה מאופן נעלה ביותר באחדות ישראל, ומצד דרגא זו באחדות נמשכת האחדות גם בעניני ה־רשות (והגשמיים) של ישראל.

ויובן זה בהקדם תוספת ביאור בהא דכל ישראל ערבים ומעורבים זב"ז, ד־נת"ל שהוא כמו האדם שיש לו ראש ורגל כך כל ישראל ביחד נקראים אדם אחד וקומה אחת — שכשם שה"אחדות" שבאברי הגוף יש בה כמה אופנים כ"ה גם באחדות דישראל:

א) שלימות הגוף תלוי' בזה שישנם בו כל האברים, כי כשחסר אחד מהם, אף אם הוא האבר הפחות ותחתון ביותר, כל הגוף אינו גוף שלם.

ב) למעלה מזה הוא — שכל אברי הגוף משלימים זא"ז, כי כולם צריכים זל"ז, וכמו שעל ידי הקוצ הדם ברגל יתרפא הראש, וכן הרגל מעמיד את הראש ומוליך אותו, אשר מצד ענין זה נק' הרגל ראש והראש רגל (כי בענין זה מקבל הראש מן הרגל), וכל אבר הוא "ראש" מצד מעלתו הפרטית שהוא

35) תניא פרק לב.

36) נזיר סא, ריש ע"ב. צפע"נ שבהערה 28: 30.

37) ל' אדה"ז בתניא שם. וכלשון זה כתב הרדב"ז להל' ממרים פ"ב ה"ד. ע"ש.

38) ראה גם רדב"ז שם.

39) ראה רא"ש ברכות פ"ג סוסי"ג. ריטב"א שבהערה 27 וכן בע"ז ו, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סקצ"ז ס"ו. סתמ"ג ס"ז. סתר"ח ס"ה. שו"ת חת"ס יו"ד ס"ט. חו"מ סקע"ז (ד"ה ומ"ש פר"מ ואילך). קרית ספר להמבי"ט שם. ועוד.

40) אגה"ק ס"ט (קיד, רע"א).

41) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

42) כדברי הריטב"א דלעיל הערה 27, שמחלק בזה בין א'סורא לממונא.

משפיע בשאר כל האברים, ועד באופן ש„לא ימצא בהם ראש וסוף"[43].

אבל בשני אופנים אלו עדיין ישנה התחלקות בין האברים, דלא מיבעי באופן הא', ששלימות הגוף תלוי' בזה שישנם רמ"ח אברים, שזהו דוקא כשיש־נם רמ"ח אברים מחולקים, היינו שיש בו כל הרמ"ח מעלות פרטיות של כל ה־רמ"ח אברים, שעל ידי כולם יחד נוצרת „קומה אחת שלימה": אלא גם לפי האופן הב', שלא ניכרת כ"כ מעלתו של אבר אחד על זולתו, שהרי כולם הם „ראש" — מ"מ, מעלתו של כל אבר היא רק בענינו הפרטי, במה שהוא מחולק מחבירו.

אבל אמיתית האחדות שבקומת הגוף היא, כאשר כל אבר מרגיש שעיקר מציאותו וענינו אינו תכונותיו הפרטיות אלא בזה שהוא חלק מגוף האדם בכל־לותו, שענין זה הוא בכל האברים ב־שווה, שכולם הם חלק מקומה זו בשווה, ומצד זה הרי הם בהתאחדות גמורה[44].

וכן הוא גם בהתאחדות דישראל, שכל ישראל ערבין ומעורבים זב"ז, ל־היותם קומה אחת שלימה, שישנם בזה שלשת אופנים אלו:

א) השלימות דכלל ישראל היא כ־אשר ישנם כל הסוגים מ„ראשיכם שבטי־כם גו'" עד „שואב מימיך"[45].

ב) למעלה מזה — שכל סוג מבנ"י משפיע ממעלתו לשאר כל ישראל, ב־אופן שכל ישראל צריכים זל"ז ומשלי־מים זה את זה, עד שלא ימצא בהם ראש וסוף.

ג) האחדות הכי עליונה, זה שכל ישראל הם חלק מכלל ישראל, שזהו מצד נקודת היהדות שבכל אחד ואחד מישראל, שזהו בשווה ממש אצל כולם, וזהו אמיתית הענין דכל ישראל ערבין ומעורבין זב"ז[46], שאין בזה התחלקות כלל (דראש ורגל), וכולם הם כמו נקודה אחת ממש[47].

ה. ויש לומר, שזהו אחד מהטעמים[48] שדוקא יהודה הי' ערב על בנימין:

ערבותו של יהודה, שנתקשר „בקשר חזק להיות כו' בשני עולמות", היא ערבות עמוקה ביותר, הבאה מצד זה שכל ישראל הם עצם אחד ממש, כנקודה אחת.

ולכן היתה ערבות זו אצל יהודה דוקא, כי עיקר ענינו של יהודה הוא — מלכות [שיהודה הי' מלך שבשבטים[49],

---

43) ראה לקו"ת ר"פ נצבים. וראה לקו"ש ח"ד (ע' 1141 ואילך) בביאור ב' האופנים שבלקו"ת (שם) „לאחדים" „כאחד", שלנגד זה אומר בלקו"ת „בולן צריכים זל"ז", „כל ישראל קומה אחת שלימה". וראה הערה הבאה.

44) ע"פ המבואר בהערה הקודמת י"ל, שגם בלקו"ת בהעלותך (שבהערה 31) בביאור ענין מקשה דהמנורה — נכללו כמה דרגות: א) נעשה מה שלמטה למעלה ונתערב הכל עליון בתחתון ותחתון בעליון, ב) קומה אחת, ג) עד ירכה עד פרחה כולם מקשה א'.

45) נצבים כט, ט־י.

46) וי"ל שע"פ אופן הג' הנ"ל בהתאחדות ישר־אל שייך ערבות גם כלפי מומר, כמובן מסנהדרין מג, סע"ב ואילך. וראה בארוכה שו"ת עין יצחק אה"ע ס"א. ואכ"מ.

47) ראה גם צפע"נ לסנהדרין שם „הגדר ד־ערבות משום שכל ישראל הוה כמו מין יחיד מין פרטי נקודה".

48) ראה ע"ד הקבלה והחסידות — אוה"ת פר־שתנו שם תתקפב, א.

49) ראה רש"י ויחי (מט, ט) שיהודה נמשל לארי — „מלך שבחיות" (חגיגה יג, ב). וראה רש"י וישב לה, א „הורידוהו . . מגדולתו".

וכן נתברך[50] „לא יסור שבט מיהודה גו' עד כי יבא שילה", שממנו באה מלכות בית דוד שהיא „עיקר המלכות"[51] שב־ישראל] — ומצד ענין המלכות מתגלה אמיתית האחדות של ישראל, שהם נקודה אחת שלמעלה מהתחלקות.

וכמבואר במ"א, שהמלך לא זו בלבד שהוא כולל את כל העם (שהוא מלך עליהם), אלא שעל ידו נעשים כל העם למציאות אחת (ולהעיר מלשון ה־רשב"א[52] „המלך כצבור שהצבור וכל ישראל תלויין בו"), ומצד זה אין הת־חלקות בעם ישראל[53], וכל מציאותם היא רק מציאות המלך[54].

ו. ע"פ כהנ"ל מובן גם הטעם, שה־קשר בין דין ערבות בממון להא שכל ישראל ערבין זב"ז-נסמך אקרא דערבות יהודה על בנימין:

הכח להמשיך ענין האחדות (שמצד הנשמה) גם בענייניו הגשמיים ודברי ה־רשות של האדם, בא מהרגשת עומק אמיתית הענין דאחדות ישראל, שכל ישראל הם חד ממש,

וע"ד הנ"ל בענין המלכות — שכח המלכות הוא לא רק על בני אדם, אלא כל הדברים, גם הדצ"ח, שבמדינתו, הם תחת שליטתו וממשלתו.

ולכן, דוקא מערבות יהודה על בנ־ימין, שבזה בא לידי גילוי האופן הכי עליון באחדות ישראל (כנ"ל סעיף ה), למדין שדין ערבות בממון שייך להא דכל ישראל ערבין זה בזה.

ז. פ' ויגש קוראים בכל שנה בסמי־כות לצום העשירי, היום שבו „סמך מלך בבל . . על ירושלים והביאה במצור ובמצוק"[55], וע"פ המבואר בשל"ה[56] מובן שיש שייכות ביניהם:

נת' במ"א[57], ד„סמך מלך בבל על ירו־שלים" הוי בגדר הקדמת רפואה למכה (של גלות), דהרי סיבת תוקף הגלות היא מצד העון דשנאת חנם[58], והרפואה — ה־גאולה מן גלות — היא על ידי פעולה הפכית, אהבת חנם עד לאחדות ישראל

---

50) ויחי מט, יו"ד ובפרש"י שם (מרז"ל).

51) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ח. וראה שם ה"ט.

52) שו"ת ח"א סקמ"ח.

53) ראה צפע"נ סנהדרין שם ש„הנשיא מצרף לעשות גדר ציבור".

54) ועפ"ז מובן דיוק אדה"ז באגה"ק סכ"ט (קמח, ב) „לבד מצות התלויות במלך שהוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם", כי בכתבי ה־אריז"ל (ס' הגלגולים פ"ד. ועוד) מבואר שכל אדם מישראל צריך לקיים את כל תרי"ג מצות התורה במחשבה דיבור ומעשה, וע"כ צריך לבוא בגלגולים רבים עד שיקיים את כולן, ובזה נכלל גם מצות כהנים לויים ומצות דכה"ג שצריך לבוא בגלגול או בבחי' עיבור. אבל בנוגע למצות המלך משנה־אדה"ז וכותב „שהוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם", ולא כבמשנת חסידים (מס' חיוב הנשמות פ"ב מ"א) שמפני חשיבותו כל המצות הראויים לו עולים לכל ישראל. וראה גם לקו"ת יהכ"פ סט, א. ועוד. וראה לקו"ש חי"ח ע' 192 סוף הערה 55.

*) כי בס' הגלגולים שם כולל ביחד „מצות לכהנים . . ללויים . . למלכים . . לדיינים וכיוצא".

55) ל' הרמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ב. וראה מ"ב כה, א־ב. ירמי' נב, ד־ה. יחזקאל כד, ב.

56) ר"פ וישב. ועוד.

57) בכל הבא לקמן ראה לקו"ש חכ"ה ע' 267 ואילך.

58) יומא ט, ב ובחדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת מטות פו, א. ועוד. בגמ' שם הוא לגבי חורבן בית שני, אבל מובן שיש לזה שייכות גם לבית ראשון (ראה לקו"ש שם ע' 268 ובהערות שם).

בשלימותה. ואחדות זו נעשית באופן טבעי על ידי מצור, שאז „אין יוצא ואין בא"[59], שכל הנמצאים במצור נמצאים תמיד ביחד בעיר: ויתירה מזו: ענינו של מצור הוא לא רק שאין יוצא ואין בא מאנשי העיר, אלא כן הוא בכל עניני העיר וכל חפצי העיר, והמכוון של המצור הוא לא (רק) שהאנשים שבתוך העיר לא יצאו אלא שלא יהי' ביכלתם להוציא ולהביא צרכי העיר, אכו"ש ונשק וכו'.

והיינו שהמצור על עיר (ובפרט על עיר שהיא מוקפת חומה מצד עצמה) עושה את כל הדברים בהעיר וכל אשר בעיר מעין מציאות אחת.

וזהו תוכן הענין דמצור על ירושלים בפרט, עיר שחוברה לה יחדיו[60], שמחברת את כל ישראל, שבנ"י הם מוכרחים בדרך הטבע להיות באחדות יחד בירושלים, הם וכל אשר להם [ובאם הי' זה מביא לאחדות אמיתית בבנ"י, לכאורה הי' אז הקדמת רפואה למכה בפועל, והיתה מתבטלת המכה מלכתחילה, ונבוכדנאצר לא הי' יכול לשלוט עליהם. ובמכש"כ וק"ו מהמצב ד„חבור עצבים אפרים", דכשהיו[61] ב„חבור" אף שהי' „עצבים" יורדין למלחמה ונוצחין].

ולכן עיקר העבודה כאשר נמצאים בזמן הגלות, בעקבתא דעקבתא דמשיחא, הוא לחזק ולפעול ביותר בהענין דכל ישראל ערבין זב"ז, מעורבין זב"ז, לחזק ולפעול באהבת ישראל ובאחדות ישראל,

ופשוט שאין הכוונה ח"ו לוותר או אפילו לעשות פשרות ח"ו בעניני תורה ומצוות, ואדרבה, זה שכל ישראל ערבים זב"ז מחייב את כל אחד מישראל להפריש את חבירו מאיסור ומעון[39], „הוכח תוכיח את עמיתך . . ואהבת לרעך כמוך"[62] [כהנהגת אהרן הכהן, כהן גדול[63] „אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", ולא שמקרב את התורה ח"ו להבריות, פשרות וויתורים בקיום התורה לפי רוח הזמן והמקום ח"ן].

והוספת ותוס' פעולה ומרץ באהבת ואחדות ישראל, תביא תיכף ומיד ממש ביאת משיח צדקנו, כמפורש בהפטרת פרשתנו[64], ויקויים ענין הגשת יהודה ליוסף בשלימות, שב' העצים (דיהודה ויוסף) „היו לאחדים בידך . . ומלך אחד יהי' לכולם", כי „עבדי דוד מלך עליהם . . נשיא להם לעולם", במהרה בימינו ממש.

(מאמר ושיחת ש"פ ויגש תשל"ב;
שיחת ט"ו בשבט תשמ"ה)

---

59) ל' הכתוב יהושע ו, א.

60) תהלים קכב, ג. ולהעיר מירושלמי (עה"פ) חגיגה פ"ג ה"ו. וראה חגיגה כו, א.

61) הושע ד, יז. וראה ב"ר פל"ח, ו. תנחומא צו ז. ועוד. ירושלמי פאה פ"א ה"א (בנוגע לדור אחאב). תו"א ס"פ נח. תו"ח שם עד, סע"ד ואילך. אוה"ת שם (כרך ג) תרסח א־ב. ועוד.

62) קדושים יט, יז־יח.

63) אבות פ"א מי"ב.

64) יחזקאל לז, טו ואילך.